

Programma plenair

09.30 uur Ontvangst

10.00 uur Opening door dagvoorzitter Joost Hoebink

10.15 uur Ervaringsverhaal

Als mens willen we graag geloven dat we controle hebben op ons eigen leven, jij als zorgprofessional werkzaam met mensen in de palliatieve fase weet als geen ander; dat dat niet de werkelijkheid is. Hoe ver kun jij zelf komen met doorzettingsvermogen, ambitie, doelen stellen, omgang met tegenslagen, innovatie en succesvol samenwerken? Laat je inspireren door Maarten van der Weijden zijn persoonlijke verhaal waarin zijn ziekteproces een hele grote rol speelt.

Maarten van der Weijden, ervaringsdeskundige

11.20 uur Koffie- en theepauze

11.50 uur Euthanasie: hoofd en hart

Tijdens deze presentatie worden de ontwikkelingen rondom euthanasie besproken. Verpleegkundigen en verzorgenden zijn vaak de eerste aan wie een patiënt zijn euthanasiewens toevertrouwt. Met je kennis op orde, spreekt je hart beter.

Agnes Wolbert, directeur NVVE

12.15 uur Laatste levensfase

Wat zie je aan iemand die sterft? Hoe ga je daar mee om en wat kan het met jezelf doen?

Sander de Hosson, longarts en specialist palliatieve zorg, Wilhelmina Ziekenhuis Assen en auteur van het boek "Slotcouplet".

13.00 uur Lunchpauze

14.00 uur Workshopronde 1

15.00 uur Koffie- en theepauze

15.30 uur Workshopronde 2

16.30 uur Einde

Workshops

1. Laatste levensfase

Sander de Hosson zal in deze workshop ingaan op de terminale zorg van patiënten met uiteenlopende ziektebeelden. Welke symptomen komen het meeste voor? Hoe behandelen we die symptomen? Wat doen we met benauwdheid en pijn? Wat zijn verpleegkundige aandachtspunten? Maar ook: wat doet dit met jou? Hoe kan je ervoor zorgen dat je je wapent tegen de heftige situatie die zich voor je onttrekt en hoe kan je je compassie behouden?

Sander de Hosson, longarts en specialist palliatieve zorg, Wilhelmina Ziekenhuis Assen en auteur van het boek "Slotcouplet".

2. Palliatieve sedatie

Bij palliatieve sedatie wordt het bewustzijn met medicijnen opzettelijk verlaagd om lijden te verlichten bij een patiënt in de laatste levensfase. Dit is een normale medische handeling en geen vorm van euthanasie. Het begrip palliatieve sedatie levert in de praktijk veel verwarring op. In de dagelijkse praktijk is het belangrijk goede uitleg te geven aan de patiënt en zijn naasten over doel, gang van zaken en effect van palliatieve sedatie. In deze interactieve workshop gaan we aan de hand van casuïstiek in op de richtlijn palliatieve sedatie, en hoe je dit bespreekt. Wat bespreek je? Met wie? Hoe begeleid je patiënt en naasten?

Margot Verkuyl, specialist ouderengeneeskunde/kaderarts palliatieve zorg.

3. Palliatieve sedatie (niveau advanced)

Bij palliatieve sedatie wordt het bewustzijn met medicijnen opzettelijk verlaagd om lijden te verlichten bij een patiënt in de laatste levensfase. Dit is een normale medische handeling en geen vorm van euthanasie. Het toepassen van palliatieve sedatie blijkt niet altijd eenvoudig. In deze interactieve workshop gaan we aan de hand van (complexe) casuïstiek in op problemen rondom sedatie. De richtlijn palliatieve sedatie wordt hierbij als bekend verondersteld. Deelnemers krijgen gelegenheid hun ervaren dilemma's uit de praktijk te bespreken.

Margot Verkuyl, specialist ouderengeneeskunde/kaderarts palliatieve zorg.

4. Rol verpleegkundigen bij stervenswens

Meer informatie volgt

5. Een delier in de palliatieve fase

Een delier komt in de palliatieve fase veel voor. Denk aan een delier bij een verandering van bewustzijn en aandachtsstoornis, incoherent denken of desoriëntatie als dit beeld in korte tijd (uren tot dagen) is ontstaan en de ernst van de symptomen een wisselend patroon laten zien. Een delier is een ernstig, spoedeisend beeld dat wordt uitgelokt door één of meer somatische stoornissen. Het effect van een delier op de kwaliteit van leven en sterven van de patiënt en op diens naasten is groot. Onderzoek naar en behandeling van de oorzaken staan centraal in de aanpak, maar ook een symptomatische benadering behoort tot de mogelijkheden. In de workshop staan we stil bij het herkennen en signaleren van een delier. Ook besteden we aandacht aan de benadering van mensen die te maken krijgen met een delier, zowel patiënten als hun naasten.

Paul Vogelaar, zelfstandig verpleegkundig expert palliatieve zorg en pijn, Lux Nova, palliatieve zorg & training

6. Een delier in de palliatieve fase (niveau: advanced)*

Een delier komt in de palliatieve fase veel voor. Denk aan een delier bij een verandering van bewustzijn en aandachtsstoornis, incoherent denken of desoriëntatie als dit beeld in korte tijd (uren tot dagen) is ontstaan en de ernst van de symptomen een wisselend patroon laten zien. Een delier is een ernstig, spoedeisend beeld dat wordt uitgelokt door één of meer somatische stoornissen. Het effect van een delier op de kwaliteit van leven en sterven van de patiënt en op diens naasten is groot. Onderzoek naar en behandeling van de oorzaken staan centraal in de aanpak, maar ook een symptomatische benadering behoort tot de mogelijkheden. In de workshop staan we stil bij het herkennen en signaleren van een delier. Ook besteden we aandacht aan de benadering van mensen die te maken krijgen met een delier, zowel patiënten als hun naasten.

Paul Vogelaar, zelfstandig verpleegkundig expert palliatieve zorg en pijn, Lux Nova, palliatieve zorg & training

7. Palliatieve zorg bij COPD

Meer informatie volgt

8. Complementaire zorg in de palliatieve fase

Als het om verlichten van het lijden gaat, dan zijn interventies uit de complementaire hoek meer dan passend. Het gaat dan bijvoorbeeld om aromazorg, massage en ontspanningsoefeningen. Deze interventies kunnen alleen goed worden uitgevoerd met voldoende compassie, zijn gericht op het verlichten van meerdere problemen tegelijk en zijn zelden belastend voor de patiënt. Steeds meer zorginstellingen bieden complementaire zorg aan en ook patiënten en hun naasten kiezen hier steeds vaker voor. Niet met de verwachting te kunnen genezen, maar blij ook zelf iets in het proces te kunnen betekenen. In deze workshop worden niet alleen de verschillende mogelijkheden van complementaire zorg toegelicht, maar wordt ook aandacht besteed aan het verklaren van werking, beschikbare wetenschappelijk onderzoek, indicaties en contra-indicaties en andere aandachtspunten. De focus ligt op inzet van complementaire zorg bij problemen als pijn, angst, slaap, benauwdheid en misselijkheid en braken.

Marion Giesberts, opleidingscoördinator pijn, palliatieve zorg en complementaire zorg, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen HAN VDO, Nijmegen

9. Pijnbestrijding met cannabisolie

Wat dien je te weten over cannabisolie en wanneer is het een mogelijkheid dit in te zetten bij jouw patiënten? In deze workshop bekijken we aan de hand van casussen hoe cannabisolie een plek kan hebben in de palliatieve zorg.

Paul Lebbink, apotheker, Transvaal apotheek, Den Haag

10. Existentiële pijn in de laatste levensfase, en hoe daarmee om te gaan

We gaan in op de existentiële pijn die mensen kunnen ervaren